

BEIDAUD

Cadru natural

Localitatea Beidaud este situată în partea sud-estică a județului Tulcea, la intersecția dintre paralela de 44° 42' latitudine nordică cu meridianul de 28° 34' longitudine estică.

Distanța față de cel mai apropiat oraș (Babadag) este de 28 km, iar față de reședința de județ (Tulcea) de 64 km.

Această localitate, împreună cu Neatârnairea (8 km spre nord-vest) și Sarighiol de Deal (7 km spre sud-vest), alcătuiesc comuna Beidaud, învecinată astfel:

- la nord – teritoriul administrativ al comunei Stejaru
- la nord-est – teritoriul administrativ ale comunei Baia
- la vest – teritoriul administrativ al comunei Casimcea
- la sud – teritoriul administrativ al comunelor Cogealac și Fântânele (județul Constanța)

Satul Beidaud este străbătut de DJ 222 Cogealac – Sarighiol – Ceamurlia de Sus – Topolog, care îl împarte în jumătate, pe direcția SV-NE. Drumurile comunale care asigură legătura între satele componente ale comunei, dar și alte sate din județ sunt: DC 19 Baia – Beidaud, DC 24 Sarighiol de Deal – Neatârnairea, DC 25 Neatârnairea - Stejaru

Teritoriul administrativ al comunei Beidaud aparține din punct de vedere geomorfologic *Podișului Casimcei* (format în orogeneza caledoniană – Silurian), la contactul cu subunitatea mai joasă numită *Prispa Hamangia*.

Relieful este dispus în trepte, observându-se o scădere altitudinală de la nord spre sud, spre nivelul de bază reprezentat de Lacul Razim. El este alcătuit în principal din șisturi verzi la care se alătură cuvertura depozitelor loessoide.

Rețeaua hidrografică este relativ slab reprezentată, cel mai important râu din zonă fiind Hamangia (numit în trecut Beidaut). Acesta este format prin confluența a trei pâraieșe ce izvorăsc din culmea păduroasă a dealului Sabie: *Cavaclac – Cairac* de la NE, lung de 3 km, *Testemel* de la N, lung de 2 ½ km și *Durasâ – Cairac* de la NV. După ce colectează o serie de mici afluenți (Valea

Dulghea sau Dulgea, Valea Adâncă, Valea Stolejenu, Valea Lupului, izvorul lui Gudan, izvorul lui Burecu), râul Hamangia se varsă în Lacul Ceamurlia.

Climatul arealului Beidaud este caracteristic regiunii de stepă semiuscată, existând două variante de microclimat, unul de silvo-stepă în apropierea pădurii și cel de stepă uscată.

Rezervația naturală Beidaud ocupă o suprafață de 1121 ha. Pe teritoriul acesteia au fost identificate 4 tipuri de habitate naturale a căror conservare necesită declararea ariilor speciale de conservare: pante stâncoase silicioase cu vegetație chasmofitică; pajiști uscate (stepa de loess Pontic-balcanică și stepa petrofilă endemică); pășuni (pajiști) împădurite; situri importante pentru orhidee (habitat prioritar).

Istoricul așezării și populația:

În Defterele din 1573 și 1584 localitatea este menționată cu numele de Bey-Dacoud. Pe Harta austriacă din 1790 localitatea este localizată sub numele Beudaude, iar în 1849 adentul polon Korsak menționează localitatea Beidaud în notele sale de călătorie.

Surse bibliografice indică înființarea Comunei Beidaud, cu primărie, în anul 1879 (făcând parte din plasa Istrul), având în componență satele Beidaud, Sarighiol de Deal și Caildere (Neatârnairea). Se pare că numele satului provine de la beitul Daud care, potrivit legendei a fost o mare căpetenie turcească în cetatea Calabair (2 km spre est).

Conform inventarului obiectivelor arheologice realizat de cercetători arheologi de la Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea, pe teritoriul comunei Beidaud există la nivelul actual al informațiilor un număr de 17 situri arheologice. Acestea se înregistrează unei perioade de timp ce cuprinde neoliticul, epoca bronzului, prima și a doua epocă a fierului, perioadele romană și romano-bizantină.

În jurul satului s-au descoperit urme de case și cuptoare provenite din mici așezări (grupări de locuințe) turcești. De exemplu, la Carabalîc (Valea Plângerilor) spre vest și Hagi-Avat (localitatea a făcut parte din comună până la sfârșitul secolului al XIX-lea, ulterior a fost desființată) spre sud-vest s-au găsit vestigii de locuire.

În actuala vatră a satului, primii locuitori au venit de la Carabalîc, fugind de ciumă și s-au așezat în 20 – 30 de bordeie, în mijlocul pădurii. A fost inițial o

așezare de păstori, dar prin defrișarea treptată a pădurii, suprafața agricolă a crescut.

Situată în partea centrală a fostei plăși Istrul (până la 1900), apoi în plasa Babadag, comuna avea în anul 1859 aproximativ 2000 de suflete, iar la sfârșitul secolului al XIX-lea a devenit un centru de comună foarte puternic în ansamblul așezărilor din regiune.

Toponimia, nu numai a satului, dar și a zonei, demonstrează existența la un moment dat a elementului etnic turcesc, însă în harta lui I. Ionescu de la Brad, satul apare ca locuit numai de bulgari.

În secolul al XIX-lea bulgarii încep să apară în localitățile dobrogene. Perioada în care se instalează masiv în Dobrogea această populație este cea a războaielor ruso – turce (1828 - 1877). În plus, Dobrogea meridională (Cadrilaterul) intră sub stăpânirea noului stat bulgar, eliberat de sub turci și atunci unii dintre păstorii din Cotel-ul Balcanilor care după unii autori bulgari sunt vlahi bulgarizați, se stabilesc în Dobrogea.

La începutul secolului al XX-lea în localitate continuă să vină populație bulgărească, ale cărei influențe în arhitectură sunt pregnante. De altfel, statisticile oferă date în legătură cu predominanța elementului bulgăresc.

În 1896, M.D. Ionescu consemna pentru satul Beidaud 1118, din care 1095 găgăuți, 13 români, 6 greci și 5 ruși. Așadar, elementul etnic turco-tătărăsc nu mai apare, rămânând totuși pregnant în toponimie (ex: Beidaud, Caildere, Ceșme etc.)

Al. P. Arbore spune că acești găgăuți sunt bulgari care se trag din satul Kakaagaci (*Caracterul etnografic al Dobrogei sudice din epoca turcească până la 1913*, în *Analele Dobrogei*, An IX, vol. II, 1938, f.97)

În recensământul efectuat la sfârșitul anului 1912, apar înscriși 2205 locuitori bulgari și 113 români. În 1915 apar 850 de locuitori bulgari, iar în anul 1919 sunt 1925 locuitori bulgari. În anul 1918 localitatea Beidaud număra 1396 de locuitori bulgari, fapt consemnat în două statistici germane întocmite în Dobrogea.

După informația obținută de la Răducanu Traian, născut în 1928 în Beidaud, în anul 1921 a plecat și ultima familie de turci (Iani Demir), iar în anul 1924 notarul Gănciulescu era printre puținii români din sat (tatăl lui Răducanu, venit din Umbrărești, Tecuci, ca oficiar sanitar și împrumutat la Beidaud cu 5 ha, s-a căsătorit cu o cojancă din Corugea).

Anul 1940 reprezintă venirea, într-un număr semnificativ, a aromânilor în județul Tulcea. Problema emigrării acestora s-a pus cu mai multă vreme în urmă,

respectiv după războiul greco-turc care se sfârșise în anul 1922 și care îngreunează situația economică a acestor crescători de oi.

Prima etapă în rezolvarea problemelor acestei populații, se înscrie perioadei 1925 – 1932, când, printr-o acțiune guvernamentală, sunt colonizați în Cadrilater și numai sporadic în județul Tulcea și chiar la Beidaud. În Cadrilater aromânii se adaptează la noile condiții devenind din păstori agricultori, ca urmare a ajutorului primit de la stat și a existenței unor cantități de nutrețuri suficiente. Acest caracter ocupațional îl vor purta cu ei în satele din Dobrogea veche, în care sunt colonizați, după cedarea Cadrilaterului.

Înainte de stabilirea definitivă în localitățile din județul Tulcea, populația aromână, refugiată din Cadrilater, rămâne o scurtă vreme în județul Ialomița. Din noiembrie 1940 până în aprilie 1941, coloniștii aromâni sosesc cu transporturi feroviare organizate, la Beidaud. Aceștia vor locui în casele bulgărești dintre care unele s-au păstrat până astăzi. La fel se întâmplă și în satele învecinate Ceamurlia de Sus, Sarighiol de Deal, Baia.

În afară de aceștia, la Beidaud se stabilesc români originari din Oltenia și Moldova, care locuiesc de asemenea în Cadrilater. În plus se așază aici ciobani originari din Moldova.

Cele două ocupații de bază - creșterea oilor (un om avea de la 50 la 200 de oi, ajungându-se ca în anul 1956 satul să aibă 36000 oi) și agricultura, au consolidat baza economică a așezării, care se distruge însă treptat, după colectivizarea agriculturii. Așezarea regresează chiar și demografic: proiectul de sistematizare a localității din 1974 prevedea ca din vatra satului să rămână numai 5 % suprafață constructibilă. Ca urmare multe case au fost părăsite și demolate de către primărie.

Deși reședință de comună, satul Beidaud n-a avut, din punctul de vedere al regimului de construire, o situație privilegiată. După o perioadă de maximă activitate de construcție, cuprinsă între anii 1962 – 1970, localitatea suportă efectele propunerilor de sistematizare; acest lucru a însemnat stagnarea construitului de case, prevăzându-se gruparea locuitorilor pe anumite zone, în clădiri mai mari.

Institutul Național de Statistică a publicat în 2002, în urma recensământului, următoarele date privind Comuna Beidaud: 1821 locuitori, din care: 1747 români, 72 țigani, 1 turc. Trebuie menționat că populația aromână se regăsește în majoritarul românesc.

STRUCTURA AȘEZĂRII ȘI GOSPODĂRIA

Satul are o structură adunată, cu o densitate de gospodării care descrește de la centru spre margini. Rețeaua de drumuri intersectate în T și U, este de asemenea foarte densă în centrul actualei localități, suprapunându-se în fapt peste perimetrul părții celei mai vechi de vatră. Lungimea tramei stradale a satului Beidaud este de 11,6 km.

Dealurile din hotarul satului au constituit limite de dezvoltare a așezării, iar dereaua a concentrat un număr mare de gospodării. După anul 1976, când s-au produs mari inundații în această parte a satului, circa 160 de gospodării au fost mutate. (Informație culeasă în anul 1992 de la Gica Florica, n. 1920, arhiva MEAP)

Se pot remarca și alte elemente în afară de gospodăriile propriu – zise. De exemplu, au fost amenajate de către turci, câteva cișmele în drumul spre Stejaru (spre Nord), spre Hagivat (Sud-Vest) și Carabalîc (Vest), iar la răspântii erau construite câteva prăvălii și cârciumi, dintre care unele au rămas în picioare până astăzi, completând arhitectura specifică a locului.

În anul 1896, din întinderea comunei de 5380 ha, 270 ha reprezentau vetrele celor trei sate (din care 120 ha pentru Beidaud), iar 3920 ha erau ale locuitorilor, restul de 1190 ha aparținând statului.

În anul 1992, suprafața intravilanului satului Beidaud era de 53 ha, iar extravilanul era de 2217 ha.

Arhitectura

Gospodăria tradițională este de tip mixt ca profil ocupațional și anume agro – pastoral. Forma parcelelor este de regulă dreptunghiulară, orientată cu latura îngustă spre drum. Construcțiile care formau gospodăria veche din Beidaud corespundeau funcției ocupaționale și celei globale de locuit: casa, grajdul, porumbarul, *păieria* (samalâcul), cuptorul de vară, curnicele și mai târziu fântâna. Curtea casei era despărțită de curtea animalelor.

Casa era amplasată de regulă, cu o fațadă secundară spre drum, fațada principală având accesul spre curte și spre sud. Structura gospodăriei înscrie două variante în amplasarea construcțiilor anexă:

- Organizate linear cu casa, lipită zid de zid, dar de înălțimi diferite;
- Organizate pe două aliniamente paralele.

Se mai constată și amplasarea acestora la colțurile casei, în unghi drept față de acesta, dar mai depărtate.

Împrejmuirile gospodăriei erau făcute din piatră (șisturi verzi) cu liant de ceamur.

Cele mai multe case care reprezintă tradiția constructivă a satului sunt bulgărești și au fost ridicate la începutul secolului al XX-lea.

În ordinea frecvenței privind materialul și tehnologiile de construcție a pereților, primul loc îl ocupă chirpicii, al doilea - "paiantele" (lemne cu împletitură de nuiele și lut), iar al treilea loc – cărămida arsă. Ceamurul s-a întrebuițat foarte puțin pentru ridicarea zidurilor casei.

Învelitorile din olane au fost cel mai mult folosite. Se știe că bulgarii erau foarte pricepuți în fabricarea olanelor, în sat existând materie primă suficientă. Astfel locuitorii bulgari din Beidaud ajunseseră să aprovizioneze cu olane, toate satele învecinate.

Din informațiile de teren se pare că în Beidaud au existat trei cărămidării. Cărămidăria greului Niculei a fost înființată înainte de 1916. Cea din exteriorul vetrei satului, amplasată pe direcția satului Panduru, a funcționat până în 1972. La cărămidărie făceau mai ales olane.

În tipologia planimetrică a locuinței din Beidaud se înscriu câteva forme principale care au dovedit însă disponibilitatea dezvoltării variantelor:

1. Primul tip de plan înseamnă sală și odaie, cu prispă numai la fațada principală și beci.
2. Al doilea tip important, care a conviețuit cu primul, dar care a căpătat treptat o răspândire considerabilă este cel cu sală și două încăperi. De regulă, beciul este plasat sub balconul axat în fațadă, iar la casa fără balcon, beciul este amenajat la un capăt al casei, sub una dintre încăperi. Drept variante la acest plan de bază se consideră cele în care apar adăugiri laterale, dar care sunt realizate concomitent cu trasarea nucleului de locuit propriu-zis și anume: grajd sau bucătăria de vară; grajd și bucătărie; o încăpere pentru prăvălie. Astfel locuința capătă până la cinci încăperi.
3. Al treilea tip de plan care este posibil să fi fost destul de răspândit, dar în prezent s-a păstrat extrem de puțin este casa dublă cu o simetrie în plan: două săli, două odăi, prispă, balcon central, beci sub balcon la care se adăuga un adăpost pentru animale și o bucătărie de vară în unghi drept față de linia casei.

Casa tradițională din Beidaud cumula funcțiile de locuire cu tot ce însemna ea în acele timpuri: adăpost, pregătirea hranei, desfășurarea unor activități diurne; stocarea și prezervarea hranei; adăpostul animalelor și chiar supravegherea lor (pe ferestruica uneia dintre odăi) și în unele cazuri – ascunzătoare (intrare secretă din sală în beci).

Spații tampon între exterior și interior, prispa și balconul, însemnau și locuri ale unor activități sezoniere. Sala (tinda) era nu numai încăperea care facilita accese, dar adăpostea vetrele și deci bucătăria în timpul iernii.

Odăile aveau funcția de locuire propriu – zisă, pentru odihnă și sărbători, fiindu-le asigurată încălzirea prin sobe oarbe. Pregnanța volumelor construite își are un corespondent în calitățile formale și dimensionale ale desfășurării spațiilor în plan.

Elemente decorative simple, geometrice, tăiate cu fierăstrăul, după șablon sunt individualizate totuși pentru pragul de sus al ferestrelor, scândurile parapetului de la balcon și pentru capitelurile stâlpilor.

Anexe gospodărești: Având în vedere cuprinderea în planul casei a unor spații care sunt destinate depozitării sau adăpostirii animalelor, puține sunt anexele separate. Astfel, mai există unele grajduri în curtea gospodăriei, construite pe temellii scunde din piatră, din chirpici și acoperite în două ape - cu stuf sau olane. Tot pentru adăpostul animalelor s-a mai practicat amenajarea târlelor în grădina de lângă casă.

Hambarele pentru cereale, construite din nuiiele împletite sau scândură, materiale susținute de un cadru de grinzi de lemn de stejar, se cuplau și câte două sub un acoperiș cu învelitoare din olane.

Bucătăriile de vară – mici construcții din chirpici, acoperite cu olane, în două ape, aveau în interior o vatră cu ogeac și *pizuiu* (platforma de pământ).

Cuptorul de vară se construiește din piatră și chirpici și uneori se adăpostește sub un șopron. Distileria pentru țuică este o amenajare mai recentă în incinta gospodăriei individuale.

Obiceiuri la construcție: Pe locul destinat casei se bătea primul țăruș și se tăia o pasăre sau un animal, pe partea de răsărit a casei. La începerea temeliei, soacra familiei tămâia locul și îl stropea cu apă sfințită.

După montarea șarpantei se așeza la coamă, o cruce, un prosop și cămăși pentru fiecare meșter. Se țineau aceste lucruri acolo până când începea acoperirea casei.

La terminarea definitivă a casei, se invitau rudele la feștanie, aceasta fiind programată pentru o zi de post. Atunci se miruia casa pe toți pereții, făcându-se cruci cu ulei de mir. Invitații puteau aduce daruri care însemnau: găină sau cloșcă cu pui, o găleată cu apă. Toate aceste practici erau îndeplinite pentru bunăstarea casei.

OCUPAȚII ȘI MEȘTEȘUGURI

Principalele ocupații ale locuitorilor din Beidaud, rămân și astăzi agricultura și păstoritul.

În ceea ce privește păstoritul, aromânii mai păstrează din tradițiile tipului de transhumanță practicat în locurile de baștină (modul de organizare al turmei, plata ciobanului, asocierea proprietarilor de turme). Aceasta se observă și în structura gospodăriei unde nu se detașează, în mod deosebit, construcții – anexe pentru adăpostul animalelor.

Se cresc îndeosebi oi dar și capre, fie în sistem de îngrijire liber, fără păzitor, în perimetrul satului pentru cei cu un număr redus de animale, fie în sistem de creștere în turmă vara și, aparte, acasă iarna. Îngrijirea în turmă a oilor, de către ciobanii tocmiți la începutul fiecărui an, se practică și astăzi.

Agricultura, ocupație practică de aromâni în Cadrilater, după colonizarea lor în acest ținut, este continuată astăzi la Beidaud prin cultivarea în grădini și mai rar pe suprafețe mari în extravilan, a diferitelor cereale și plante (legume, culturi de porumb, grâu, floarea soarelui, lucerna, mazăre, orz și ovăz, rapiță).

Ocupație casnică ce revenea îndeosebi femeilor, industria casnică textilă a satisfăcut o serie de cerințe ale familiei.

În casa aromânească tradițională, ponderea decorativă o dețineau țesăturile groase, policrome, de lână și păr de capră.

Acestea constituiau aproape în exclusivitate “mobilierul” adăpostului de vară sau al locuinței permanente, concentrând astfel toate valențele estetice.

Ansamblul decorativ al țesăturilor se distinge prin alăturarea unor suprafețe cromatice de o mare sobrietate (grena, negru), cu pete de culoare ce imprimă o anume “căldură” (roșu aprins, galben deschis, violet, verde deschis).

Dintre țesăturile specifice populației aromânești amintim:

- *iambula* – din lână și fir de capră, formată din 3 sau 4 foi țesute la război și îmbinate cu acul, învârstate în două culori (alb cu maro sau alb cu gri), era utilizată îndeosebi la decorarea pereților;
- *iambula cu cutar* - din lână și fir de capră, formată din 2 foi țesute la război și îmbinate cu acul, decorat cu chenare (minim 4) – de diferite culori – care înscriu un dreptunghi;
- *tenda* – din lână țesută la război, prezintă grupuri de vârste și suprafețe de benzi late, în mijlocul vârstelor înguste se găsesc pătrate numite „ochi” (roșii, albe, grenă sau gri)
- *căpătâiele* (fețe de pernă) – din lână, decorată cu vârste late alternând cu benzi decorate alcătuite din alesături peste fire, sunt îmbinate culori precum negru, maro, vișiniu, albastru, portocaliu, verde;
- *doaga anflocată* – țesută din lână, bătute la piuă, alcătuită din 3,4 sau 5 foi simple sau decorate cu chenare înscrise și având diferite culori (portocaliu, roșu, verde, albastru, grenă etc), realizată în tehnica firelor scoase;
- *disaga* (sac pentru haine și alimente) – țesută din bumbac și lână, năvădită, decorată pe toată suprafața în dreptunghiuri.

Multe din aceste țesături nu mai sunt în uz dar sunt încă păstrate de cei în vârstă ca amintiri a unui mod de viață tradițional.

VIAȚA SPIRITUALĂ

Un rol important în păstrarea ritualurilor și ceremonialurilor legate de momentele importante din viața omului (naștere, nuntă, înmormântare) și de sărbătorile creștine de peste an îl are biserica cu hramul Sf. Nicolae, fondată în 1872 (după M.D. Ionescu) renovată în perioada 1993 – 1996.

Sarighiol – sf. Haralambie – 1863

Sarighiol – sf. Theodor - 1868

Un eveniment deosebit în familie, o bucurie împărtășită de la cel mai mic la cel mai mare, era nașterea unui băiat, un viitor picurar. Astăzi o asemenea mentalitate s-a perpetuat. Se consideră, în continuare, că băiatul este cel care duce numele familiei mai departe. Există la aromâni obiceiul ca cel care aduce vestea (*sîhîrichea*) să fie cinstit (*miscut*) de rude. Când *sîhîrichea* anunță nașterea unui

băiat este, evident, răsplătit mai bine. Astăzi vestea o aduc de regulă copiii care se întrec pentru a fi recompensați.

După câteva zile de la naștere, rudele (doar femeile) vin să felicite mama, copilul, dar și pe cei din casă, aducându-le diferite daruri (se spune că merg „cu tigănilor”).

Logodna tinerilor, în trecut, se stabilea numai de către părinți (această practică fiind întâlnită și la alte populații). De foarte multe ori, tinerii nu se cunoșteau înainte de a fi logodiți. Ei țineau foarte mult ca băiatul și fata să fie dintr-o familie distinsă și cu bună reputație. Existau cazuri când părinții unei familii de tineri căsătoriți, buni prieteni cu părinții altei familii de tineri să hotărască încuscrirea anticipată, pentru viitorii nepoți (încă nenăscuți) sau pentru nepoți aflați la vârsta copilăriei. Deși, nu mai pot intra în discuție asemenea practici, totuși o logodnă nu se poate încheia fără consimțământul părinților și al bunicilor. Logodna se încheie cu două evenimente: „*semu ațel nicu*” (rudele cele mai apropiate ale băiatului merg cu cadouri la fată) și „*semu ațel mar*” (este logodna oficială, când se duc la fată mai toate rudele apropiate cât și mirele).

La aromâni, nunta dura o săptămână, începea miercuri și se termina următoarea miercuri la prânz. Prima zi femeile curățau orezul la casa miresei, joi se frământa aluatul (atât la casa mirelui cât și la mireasă), vineri se continua coacerea pâinii și pregătirea bucatelor pentru nuntă; sâmbătă avea loc nunta la fată, la socru mic (exista obiceiul ca din partea mirelui să vină mai mulți tineri care să scoată mireasa la cișmea să aducă apă). Tot sâmbătă la mire se făcea hlambura (hlamura – un băț lung de 1,5 m din corn împodobit la vârf cu o pânză roșie, mere, lână; astăzi formă de steag cu cruce și măr în vârf). Duminică are loc nunta propriu-zisă: îmbrăcatul miresei, bărbieritul mirelui, cununia religioasă, petrecerea de la casa mirelui.

În *obiceiurile de nuntă* un rol important în a marca desfășurarea acestora ca rit de trecere îl constituie gestul ritualic numit „legatul”/”legătoarea” miresei. Era marcată astfel trecerea la o nouă stare civilă (de la statutul de fată la cel de nevestă). Gestul consta în acoperirea părului miresei cu „căciula” cu „tas” de argint deasupra și care se susținea cu un baer. Această legătură de cap era purtată permanent, ca semn al femeii măritate, ele acoperindu-se cu „lăhură”. Apoi mireasa era scoasă la horă („înveasta în cor”). Obiceiul avea loc în ziua de luni. Marți mirii primesc în vizită părinții miresei și rudele acestora.

În ceremonialul de înmormântare la aromâni, bocetul are semnificații deosebite. Tot timpul celor trei zile, cât durează despărțirea de cei vii, rudele plâng mortul, cu melodie de bocet caracteristică, amintind momente din viața acestuia.

Păstrarea obiceiurilor se reduce, astăzi, la practicarea doar a unor gesturi și alimente cu valoare ceremonială și ritualică (dusul darurilor, legătoarea miresei; se păstrează semnificația, dar obiectele utilizate sunt altele).

Portul tradițional al aromânilor face parte din marea și diversificata categorie a costumului balcanic. Atât varianta masculină cât și cea feminină se compune din piese numeroase și diverse. Amintim la bărbați: *cămigeală* (flanelă din lână), *gimădane*, *scurtaci*, *ilek'e*, *cundușea* (veste de diferite tipuri), *pârpodzi* (ciorapi). La femei se evidențiază: *câcúla*, *čupare* sau *guglă* (căciula) cu *tas'lu de asime* (disc metalic cu monede), *lăcura*, *fustanea*, *cândușe*, poala di lână (șorț din lână), chiptaru, *pârpoț*. Costumul se întregea cu podoabe din aur, argint, aramă și alamă argintată sau aurită.

Formele tind spre rigoarea geometrică, iar cromatica sobră contribuie la efectul estetic de ansamblu.

Astăzi, portul tradițional este îmbrăcat doar în spectacole.

Dintre preparatele culinare pe care aromâncele din Beidaud le pregătesc amintim: *pităroanea* (foarte multe foi din făină de grâu, așezate în straturi, printre care se presară brânză telemea amestecată cu unt); *pita de veardză* (plăcinta de urzici); *pita di praș* (plăcinta cu praz); *pita di știr* (plăcinta cu lobodă), *pita di spanac*, *pita di curcubetă* (dovleac); *culastra* (se fierbe laptele obținut de la oi sau capre, imediat după fătat, sau cel mult trei zile de la fătat, când este destul de gros); *mârcatu* (iaurtul); *cucurudu* (bucățele de ficat, splină, momițe amestecate cu seu, fripte, înfășurate în mațe de miel); *piperchi tzgîrsite* (ardei prăjiți).

Dintre manifestările organizate de aromânii din comuna Beidaud și în cadrul cărora sunt valorificate tradițiile amintim Festivalul Internațional al Păstoritului de la Sarighiol de Deal, ajuns în 2011 la ediția a IX-a.

Pe 21 mai 1978 s-a înființat la Sarighiol de Deal Ansamblul Folcloric Aromân de cântece și dansuri, sub coordonarea lui Dumitru Caimacan. Începând cu 21 mai 2003, când și-a serbat aniversarea a 25 de ani de activitate, ansamblul a fost botezat *Dor*.

Repertoriul muzical cuprinde cântece pastorale, bucolice, de dragoste, de dor, de nuntă, de jale, de despărțire, înstrăinare, vitejie și război.

Ansamblul din Sarighiol de Deal este singurul ansamblu de aromâni din Dobrogea de Nord, reprezentând această populație la diverse festivaluri din țară și străinătate.

În anul 2010 ansamblul a obținut Marele Premiu la Festivalul Internațional de folclor Serbările Deltei de la Sulina.

Bibliografie selectivă:

***, ICEM - Fisele Standard de constituire a rezervațiilor naturale declarate prin Hotărârea de Guvern 2151/2004

***, *Harta etnografică a unei părți din Dobrogea la 1850*, lucrată după harta lui I. Ionescu de la Brad, de V. Mihăilescu, București, 1992

***, *Catalog de expoziție. Români balcanici – Aromânii Meglenoromânii*, București, Editura MEGA, 2004

Brătescu, Constantin, *Dobrogea – 50 de ani de viață românească*, București, Cultura Națională, 1928, p. 209

Brătescu, Constantin, *Două statistici etnografice germane în Dobrogea*, în Arhiva Dobrogei, vol II, nr. 1, 1912, p. 69

Colescu, Leonida, *Naționalitățile din Dobrogea după recensământul general al populației din 19 decembrie 1912*, Cota BAR – Hărți D V72

Col. Ionescu – Dobrogianu, *Năvălirea bulgarilor din 1916 – 1918 în județul Tulcea*, în Buletinul Societății Regele Române de Geografie, 1920, p. 128

Cușa, Nicolae, *Macedoromânii pe văile istoriei*, Constanța, Editura Europolis, 1990, p. 40